

Gyertyaszentelő Boldogasszony

(február 2.)

Lk 2,22–40

Pogányok megvilágosítására

A Lukács-evangélium azt a zsidó szokást írja le, melyre a Leviták könyvének 12. fejezete (2–8. v.) kötelezi a zsidó családokat. A szülés utáni nyolcadik napon, amikor már nem számít tisztátalannak, a szülő asszonynak be kell mutatnia gyermekét a templomban, és akkor a fiúgyermeket ott körülmetélik. A zsidó előírás két dologra is vonatkozik: a szülő asszony megtisztulására és a gyermek körülmetélésére. Az utóbbi Izrael szövetségébe való felvétel is jelentette. Ezért nevezték az ünnepet Mária tisztulásáról és nevezték Urunk templomi bemutatásáról némi eufemizmussal. Újabban a hivatalos neve Jézus Krisztus körülmetélésének ünnepe, de elterjedt népi elnevezése Gyertyaszentelő. Aetheria gall zarándoknoknó jeruzsálemi naplójában (385) említi, hogy ekkor Jeruzsálemben ünnepi körmenetet tartottak. Amikor még január 6-án ünnepelték a karácsonyt, Jézus születését, akkor február 14-ére került Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepe. A görög egyházban Hüpapante to Küriou a hivatalos neve, Simeon és Anna próféta asszonnyal való találkozásra utal. Az örmények és a kopt keresztények az Úr templomi bemutatását február 14-én ünnepelték. I. Szent Sergius pápa (687–701) körmenetet rendelt el az ünnepen. A 7. századtól átkerülve a karácsony december 25-re, ezt az ünnepet a nyugati egyházban február 2-án ünnepelték meg. A 10. századtól a nyugati liturgikus könyvek egyre inkább Mária tisztulását emelik ki és erről nevezik el az ünnepet (Purificatio). Az 1960-as liturgikus reform óta ismét a Mi Urunk templomi bemutatásának nevezik a megemlékezést. 1594-től Magyarországon az uraknak és a királynak ilyenkor misén kellett résztvenni.

A Római Rituáléban Jézust a világ világosságának nevező Simeon-ének hatására ezen az ünnepen szenteltek gyertyát, és elénekelték a „Nunc dimittis” (Bocsásd el most, Uram szolgálodat), kezdetű himnuszt (Lk 2,29–32), melynek dallamát Damaszkuszi Szent János szerelte, és a nyugati egyházban is elterjedt. 1568-ban V. Pius parancsára ezt az ünnepet az Alpoktól északra és nyugatra egyre nagyobb ünnepélyességgel ülték meg. Még középkori szokás

volt, hogy ilyenkor a templomból kivonult papság körmenetben látogatta meg a temetőt.

Az Evangélium tudósítása szerint a gyermek Jézust messiási gyermekként ismeri fel a jeruzsálemi templom két prófétai egyénisége, Simeon (25. v.), az istenfélő ember és Anna (36. v.), az Áser törzséből származó istenfélő özvegyasszony. Mária és József csodálkozik mindazon, amit ők mondtak a gyermekükről. Ezek a találkozások a „lélek ösztönzésére” jöttek létre. Vagyis az üdvtörténeti eseményeket és a jámbor emberek találkozását Jézussal, a rejtett Messiással, a Szentlélek ereje mozgatja. Simeon éneke a Lukács-féle gyermekségtörténet utolsó himnusza, mely a Benedictushoz hasonlóan (1,68–79) az üdvösség örömről szól. Ezen találkozás után Simeonnak már nem számít élet és halál, hiszen az üdvösség közelébe került.

Sokan jártak ekkor a templomba, de az igazi vallási események átélői és továbbadói kevesen voltak, egy öreg imádságos férfi, és egy öreg istenben bízó asszony. A történet jól szemlélteti, hogy a templomlátogatás önmagában ugyan jó dolog, de csak akkor igazán hatékony, ha nem vallási turizmusról, vagy megszokásból művelt hagyományról van szó, hanem a templom, a vallási élmény átélésének helye lesz számunka. Csak az tud hitelesen beszélni vallási értékről, aki vallási élményt élt át, és ezen élményének elkötelezte életét. Ebben a látogatásban nem játszanak főszerepet a papok, de még a természetesen elvégzett szertartásokra sem veszteget sok időt az evangélista. De hosszasan elidőz a gyermek Jézus és a felnőtt hívek találkozásánál. A szent személyek találkozása és a kiváltott gondolatok avatják ünnepélyessé ezt a jelenetet. A himnusz arra szolgált, hogy méltó esztétikai keretet adjon annak, ami a lélekben történik. A Szentlélek rendezte el ezeket a találkozásokat, az imában megtisztult lélek ismerte fel a Messiást, és Jézus anyja gyermekét a szentlélek hatására foganta. Jézus templomi bemutatása a Szentlélek zsinata, mely felszabadítja az Istenben bízók és az Istenre várók örömet. Ezt az örömet nem ismerik azok, akik csak vallásosak, sőt még Jézus későbbi tanításának hallgatói sem ismerik, csak azok értik meg, akiket a Lélek eltölt.